

Titulació, impartició i nombre de crèdits:

Mestre d'Educació musical: troncal, 2n semestre, 1r curs, 3 crèdits

Mestre d'Educació física: troncal, 2n semestre, 1r curs, 3 crèdits

Mestre de llengües estrangeres: troncal, 2n semestre, 1r curs, 3 crèdits

Pedagogia: optativa, 1r semestre, 1r cicle, 3 crèdits (2,3 ECTS)

Departament: Didàctica de la Llengua, la Literatura i de les Ciències Socials

Professors:

Joan Berlanga (joan.berlanga@uab.cat)

Rodrigo Henríquez

1. Objectius d'aprenentatge de l'assignatura

1. Analitzar les finalitats i els propòsits de l'ensenyament-aprenentatge de les Ciències Socials en l'Educació Primària.
2. Valorar diferents concepcions, estils i pràctiques d'ensenyament i la seva incidència en els aprenentatges.
3. Analitzar el Disseny Curricular Base de l'Àrea de Coneixement del Medi Social i Cultural del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
4. Dissenyar i justificar una proposta d'Unitat Didàctica de Ciències Socials.
5. Valorar la formació d'una ciutadania democràtica mitjançant la selecció d'aquells continguts que ajuden a interpretar el món (els conceptes socials claus) i la construcció d'un model didàctic comunicatiu (les competències lingüístiques).
6. Analitzar els principals problemes que planteja l'aprenentatge de les Ciències Socials, en l'Educació Primària, a partir de la construcció dels conceptes d'espai i temps històric.
7. Analitzar l'avaluació com un procés de regulació de l'ensenyament i de l'aprenentatge.
8. Conèixer els diferents mètodes, recursos i estratègies didàctics per a l'ensenyament-aprenentatge de les Ciències Socials.

2. Blocs temàtics i organització dels continguts

1. Les finalitats educatives de la Didàctica de les Ciències Socials
2. El mestre com a professional de l'educació. Els models d'ensenyament del professorat responen a concepcions didàctiques diferenciades
3. El DCB de l'àrea de Coneixement del medi social i cultural per a l'etapa d'Educació Primària
4. El disseny de les unitats didàctiques o unitats de programació
 - 4.1. Per a què ensenyar: els objectius didàctics
 - 4.2. Què ensenyar: els continguts.
 - 4.2.1. Els continguts conceptuals. La selecció i la seqüenciació dels fets, conceptes i sistemes conceptuals
 - 4.2.2. Els continguts procedimentals. Les competències lingüístiques
 - 4.2.3. Els continguts actitudinals. Els valors democràtics
 - 4.3. Com ensenyar: Els mètodes i les estratègies per a l'ensenyament i aprenentatge de les ciències socials.
 - 4.4. L'avaluació com a regulació de l'ensenyament i de l'aprenentatge
5. La construcció dels conceptes eix de les Ciències Socials. La interpretació i la representació de l'espai. El sentit i la consciència del temps històric.

3. Avaluació

- El desenvolupament del programa pretén que l'ensenyament respongui a les exigències d'un aprenentatge significatiu, autònom, compartit i cooperatiu.
- El desenvolupament de cada contingut partirà de la comunicació d'objectius amb la finalitat que aquests puguin ser compartits i assumits o modificats, si s'escau.
- Es consideraran les idees prèvies de l'alumnat i els seus interessos i expectatives
- Els temes es treballaran de diverses maneres: presentacions i exposicions del professorat, lectures individuals, treball cooperatiu en petit grup i en gran grup, exposicions a classe, etc.

- De cada tema es facilitarà un dossier on figurarà, entre d'altres, un guió més detallat dels objectius, els continguts, els exercicis a realitzar i les lectures a fer.

Criteris d'avaluació

- Assistència, participació a classe i puntualitat en el lliurament des treballs (10%)
- Construcció i presentació d'una carpeta d'aprenentatge (90%)
- Aquells alumnes que faltin a més del 20% de les classes hauran de realitzar a més un exercici final

4. Fonts d'informació bàsica

Carpeta d'aprenentatge

1. Les presentacions (5%)
 - 1.1. Introducció de la carpeta (en grup)
 - 1.2. Presentació de cada membre del grup (individual)
 - 1.2.1. Presentació personal
 - 1.2.2. Expectatives per aquesta assignatura
2. Els temes que hem treballat (en grup, 20%)
 - 2.1. Comentari crític de les lectures obligatòries de cada tema (fitxes de lectura)
 - 2.2. Valoració de cada tema (només dossier I)
3. El disseny de la unitat didàctica de ciències socials (en grup, 45%)
 - 3.1. La Unitat Didàctica. Títol creatiu i original
 - 3.2. Presentació de la UD
 - 3.2.1. Justificació i finalitats educatives d'aquest tema
 - 3.2.2. Model curricular
 - 3.2.3. Context escolar
 - 3.3. Competències bàsiques i objectius d'aprenentatges
 - 3.4. Continguts
 - 3.4.1. Mapa conceptual
 - 3.4.2. Conceptes social clau (la flor)
 - 3.5. Seqüenciació. Activitats d'ensenyament-aprenentatge (aprox. 9 sessions)
 - 3.5.1. Descripció de totes les activitats: organització del temps, gestió social de l'aula, i materials i recursos didàctics utilitzats (mirar fitxa campus)
 - 3.6. Avaluació: criteris i instruments
 - 3.7. Bibliografia consultada i que recomaneu per ampliar la UD
4. Reflexió final (individual, màxim tres pàgines, 30%)
 - 4.1. Les Ciències Socials a l'educació obligatòria
 - 4.1.1. Les Ciències Socials i l'educació primària, avui
 - 4.1.2. La Didàctica de les Ciències Socials en la formació inicial dels mestres especialistes d'educació primària
 - 4.2. Valoració del disseny d'una UD. Què pensaves que implicava dissenyar una UD? Com valors l'experiència? Èxits i encerts; problemes i dificultats
 - 4.3. Valoració de la dinàmica de l'assignatura i dels continguts treballats: expectatives prèvies i resultat final. Què canviaries i per què?
 - 4.4. Avaluació de la dinàmica del grup de treball. La responsabilitat, la participació, la implicació i el compromís en el treball cooperatiu.
 - 4.5. Què he après de "fer de mestre"? Què he d'aprendre encara?

Bibliografia recomanada

- AISENBERG, B.; ALDEROQUI, S. (1994) Didáctica de las Ciencias Sociales. Aportes y reflexiones. Buenos Aires: Paidós.
- BALE, J. (1989) La didáctica de la Geografía en la Escuela Primaria. Madrid: Morata.
- BENEJAM, P. (1993) "La didáctica de la geografía desde la perspectiva constructivista" a Documents d'Anàlisi Geogràfica, núm. 21.
- BENEJAM, P. (1999) "El contexto de enseñanza y la didáctica de las Ciencias Sociales" a DD.AA. Un currículum de Ciencias Sociales para el siglo XXI. Sevilla: Díada, pàg. 21-25.
- BENEJAM, P. (1999) "La oportunidad de identificar conceptos clave que guíen la propuesta curricular de Ciencias Sociales" a Iber, núm. 21, pàg. 5-12.
- BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (coords., 1998) Psicopedagogia de les ciències socials i de les humanitats. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (coords. 1997) Enseñar y aprender Ciencias Sociales, Geografía e Historia en la Educación Secundaria. Barcelona: ICE-UB / Horsori.
- CASAS, M. BOTELLA, J. (2002) La democracia y sus retos en el siglo XXI. Elementos para la formación democrática de los jóvenes. Madrid: ed. CissPraxis.
- CASAS, M. (1999) "Les Ciències Socials a l'ensenyament obligatori. Què ensenyar i per a què" a III jornades: L'ensenyament de les Ciències Socials: Reflexió i experiències. Barcelona: Rosa Sensat.
- DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT (1994) Currículum. Educació Primària. Generalitat de Catalunya.
- DOMÍNGUEZ, M.C. (coord., 2004) Didáctica de las ciencias sociales para primaria. Madrid: Pearson-Prentice Hall.
- GIROUX, H.A. (1992) "Educación y ciudadanía para una democracia crítica" a Aula de Innovación Educativa, núm. 1, pàg. 77-80.
- GRASA, R. (1998) "Los valores democráticos en la sociedad actual. La libertad, la igualdad y la solidaridad ¿Puede la educación ser un instrumento para el cambio social?" a DDAA Los valores y la didáctica de las Ciencias Sociales. IX Simposium de Didáctica de las Ciencias Sociales. Lleida: Universitat de Lleida-Asociación Univeritaria de Profesores de Didáctica de las Ciencias Sociales.
- HERNÁNDEZ, F.X. (2002) Didáctica de las ciencias sociales, geografía e historia. Barcelona: Graó.
- JORBA, J.; CASELLAS, E. (EDS. 1996) La regulació i l'autoregulació dels aprenentatges. Barcelona: ICE/UAB.
- JORBA, J.; CASELLAS, E.; PRAT, A.; QUINQUER, D. (2000) Avaluar per millorar la comunicació i facilitar l'aprenentatge. Barcelona: ICE/UAB.
- JORBA, J.; GÓMEZ, I.; PRAT, A. (eds., 1998) Parlar y escriure per aprendre. Barcelona: ICE-UAB.
- JORBA, J.-SANMARTI, N. (1992) "L'avaluació una peça clau del dispositiu pedagògic" a Guix, núm. 182, pàg. 39-48.
- MORIN, E. (2001) Tenir el cap clar. Per organitzar els coneixements i aprendre a viure. Barcelona: edicions la campana.
- OLLER, M. (1996) "Ciències Socials. Educar i viure uns valors?" a L'Avenç, núm. 204, pàg. 71-73.
- OLLER, M. (1999) "Trabajar problemas sociales en el aula, una alternativa a la transversalidad" a DDAA. Un Currículum de Ciencias Sociales para el siglo XXI. Actas del X Simpoium deDidáctica de las Ciencias Sociales. La Rioja: Universidad de la Rioja-Díada, pàg. 123-129
- PAGÈS, J. (1994) "Per què i què ensenyar i aprendre de Ciències Socials a finals del segle XX" a Perspectiva Escolar, núm. 182, pàg. 9-20.
- PAGÈS, J. (1998) "Models i tradicions curriculars en l'ensenyament de les Ciències Socials i de les humanitats: Les finalitats i els valors com opció ideològica" a BENEJAM, P.; PAGÈS, J. (coords.) Psicopedagogia de les Ciències Socials i de les humanitats. Barcelona: UOC.
- PLUCKROSE, H. (1993) Enseñanza y aprendizaje de la Historia. Madrid: Morata.
- TREPAT, C; COMES, P. (1998) El tiempo y el espacio en la Didáctica de las Ciencias Sociales. Barcelona: ICE/UB-Graó.

Revistes de Didàctica de les Ciències Socials

- Íber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia. Revista de l'editorial Graó.
- Didáctica de las ciencias experimentales y sociales. Departament de Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials. Universitat de València

- Con-Ciencia Social. Anuario de didáctica de geografía, historia y otras ciencias sociales de Fedicaria.
- Enseñanza de las Ciencias Sociales. ICE de la UAB i de la UB.

Revistes on apareixen articles de Didàctica de les Ciències Socials :

- Aula de Innovación Educativa. Revista de l'editorial Graó.
- Cuadernos de Pedagogía. Revista de l'editorial Praxis.
- Documents d'Anàlisi Geogràfica. Publicació del Departament de Geografia de la UAB.
- Guix. Elements d'acció educativa. Revista de l'editorial Graó.
- Investigación en la Escuela. Revista de la Universidad de Sevilla.
- Perspectiva Escolar. Revista de l'AM Rosa Sensat.

Algunes pàgines web:

- Edu365: <http://www.edu365.com/>
- Enllaços de geografia i història: <http://www.xtec.es/%7Ejferro/matrizorigin.htm>
- Senderi-Educació en Valors: <http://www.senderi.org>
- Top de historia: <http://www.educahistoria.com/top/index.php>
- Comunitat catalana de Webquest: <http://www.webquestcat.org/>
- Xtec-Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya: <http://www.xtec.es>
- Zona Clic: <http://clic.xtec.net/ca/>
- Alteris: <http://www.alteris.org>